

Til Stortingets Helse- og omsorgskomiteé

Teknas innspill til Statsbudsjettet 2025

Arbeids- og miljømedisinske avdelingene ved helseforetakene

Kap. 732/Post 71 og/eller kap. 781/Post 21

De fem arbeids- og miljømedisinske sykehusavdelingene (AMAene) har ansvaret for fagfeltene arbeidsmedisin og miljømedisin i hver helseregion (to i Sørøst). Disse utreder arbeidstakere med mistenkt arbeidsrelatert sykdom, foretar sakkyndigvurderinger for NAV, utdanner spesialister i arbeidsmedisin og andre fagfolk bl.a. til bedriftshelsetjenestene, Arbeidstilsynet, NAV, offentlig og privat virksomhet, samt andre som jobber med arbeidshelse. I tillegg leverer AMAene viktige forebyggende og helsefremmende tjenester gjennom forskning og kompetanseutvikling, samt kompetansespredning gjennom veiledning, rådgivning, bistand, hospitering og kurs. Kompetansespredningen gis til bedriftshelsetjenester, miljørettet helsevern i kommuner, virksomheter, myndigheter, fagmiljøer og gjennom ulike utdanninger bl.a. på universitetene. Slik når formidlingen effektivt og bredt ut til landets virksomheter, arbeidstakere og befolkningen ellers.

Med basis i IA og trepartssamarbeidet fikk AMAene fra 2008 egne øremerkede midler. Midlene medførte en betydelig økning av tjenestene fra AMAene. Fra 2018 gikk midlene inn i ramme-finansieringen, etter dette har det blitt betydelige reduksjoner ved AMAene.

I og med at det stilles krav til ventetider for pasientarbeidet, har kuttene i hovedsak rammet de forebyggende og helsefremmende tjenestene til virksomhetene, bedriftshelsetjenestene, miljørettet helsevern i kommunene m.fl. Det siste kuttet ble nettopp gjort ved AMAen i Helse Nord. Konsekvensene er ikke ferdig konkretiserte, men vil sannsynligvis bli betydelige, **særlig for de forebyggende tjenestene.**

Omfattende beregninger viser at et kutt innen forebygging på 6 mill. kr./år vil gi helsetjenesten i nord et tap på over 10 mill. kr./år og samfunnet totalt et tap på over 40 mill. kr./år. Norsk Industri og Styrke er bekymret for reduksjonene og tok dette opp i brev til statsrådene i HOD, AID og KLD (1. okt.)

I nasjonal helse- og samhandlingsplan 2024-2027 pekes det på at finansieringssystemet ikke i tilstrekkelig grad understøtter helsefremmende og forebyggende innsats, og er til hinder for å prioritere dette i tjenestene. **Regjeringen ønsker likevel å forsterke den forebyggende og helsefremmende innsatsen i**

helse- og omsorgstjenesten. Helsefremming, forebygging og tidlig innsats i og utenfor helse- og omsorgssektoren er nødvendige satsinger for å dempe veksten i behovet for helse- og omsorgstjenester og for å sikre bærekraft i slike tjenester i hele landet.

Høyt sykefravær og frafall fra arbeidslivet.

Sammenhengene mellom sysselsetting, arbeidsmiljø, sykefravær og frafall er komplekse og sammensatte¹. Forskning viser at det er et betydelig potensial for å redusere arbeidsrelatert sykefravær, bl.a. i form av forebyggende og helsefremmende arbeidsmiljøarbeid på hver enkelt arbeidsplass. Arbeidsdeltakelse er i mange tilfeller helsefremmende.

Regjeringen ønsker å samordne og styrke kompetanse og kvalitet innen arbeid og helse - nasjonalt, regionalt og lokalt. AMAene utgjør spesialisthelsetjenestens viktigste kompetansemiljø innen arbeidshelse, forebygging og helsefremming i arbeidslivet. Denne kompetansen kan i stor grad også brukes ved eksponeringer og forhold i miljøet utenom arbeid. AMAene utgjør dermed et godt utgangspunkt for å bygge ut en regional miljømedisinsk andrelinjetjeneste for en relativt lav tilleggs kostnad og oppnå et robust, bredt og godt samlet fagmiljø. I dag har AMAene svært lite finansiering til å yte miljømedisinske tjenester.

De regionale arbeids- og miljømedisinske sykehusavdelingene har allerede høy kompetanse til å bistå i forebyggende og helsefremmende innsats innen arbeids- og miljøhelse i regionene. Men tilbudet er bygget ned.

En styrking vil kunne gi et vesentlig bedre tilbud til landets virksomheter, bedriftshelsetjenester, miljørettet helsevern i kommuner m.fl., og har en stor samfunnsgevinst. For arbeidstakere og andre som unngår å få kreft eller annen sykdom, er gevinsten åpenbar. **Erfaringer med egne øremerkede midler frem til 1999 og i perioden 2008-17, og reduksjoner i 1999-2008 og fra 2018, viser tydelig at kun øremerking kan gi robust finansiering av avdelingene.** Som i 2008 må friske øremerkede midler komme i tillegg til eksisterende finansiering.

Økt satsing på forebygging og helsefremming innen arbeids- og miljøhelse er helt i tråd med regjeringens ønsker om en forsterket forebyggende og helsefremmende innsats i helse- og omsorgstjenesten, jfr. nasjonal helse- og samhandlingsplan 2024–2027.

Tekna ber Stortinget om å bevilge 40 millioner i øremerkede midler til forebyggende arbeid i de regionale arbeids- og miljømedisinske sykehusavdelingene i Oslo, Skien, Bergen, Trondheim og Tromsø. Midlene bevilges som tillegg til eksisterende finansiering.

¹ (Faktabok om arbeidsmiljø og -helse 2024, STAMI).